

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติ(UNCED) ที่เมือง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ในปี พ.ศ. 2535 เป็นการจุดประกายความคิดบรรดาผู้นำของโลกทั้งหลายที่มีความเห็นตรงกันในเรื่องประชาชาติและอนาคตของโลกใบนี้ และยอมรับ โครงการระดับโลกเพื่อการอยู่รอดของมนุษย์อย่างเป็นทางการ ผลการประชุมที่เมือง ริโอ เดอ จาเนโร ในครั้งนั้นประสบความสำเร็จอย่างง่ายแต่เป็นภารกิจอย่างใหญ่หลวงต่อมนุษยชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นการทำให้เกิดความมั่นใจว่าสิ่งนั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชากรในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการตอบสนองของประชากรในรุ่นต่อไป (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2544)

แต่ที่ผ่านมานั้นทิศทางการพัฒนาประเทศไทยมิได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมๆ กับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความจริงประการหนึ่งก็คือ เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจก้าวถึงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ประเทศไทยจึงเริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 ซึ่งไม่ทันกับปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นและแม้ว่าจะได้ปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้างองค์กร โดยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ขึ้นบังคับใช้ก็ตาม แต่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมก็ยังไม่เกิด ดังจะเห็นได้ว่าทั้งในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ปัญหาสิ่งแวดล้อมยังคงส่งผลกระทบต่อเมืองเมื่อพิจารณาจากวิวัฒนาการการพัฒนาประเทศไทยได้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา จะพบข้อปัญหาจากผลการพัฒนาประเทศเป็นระยะๆ ซึ่งสะสมเป็นปัญหาใหญ่อยู่ในปัจจุบันและสาเหตุสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือมีการแยกแยะระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมออกจากกันอย่างชัดเจน มองปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเป็นเรื่องๆ ไม่มองแบบองค์รวม ดังเช่นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) มุ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สินค้าส่งออกเป็นทรัพยากรที่ยังไม่แปรรูปปัญหาที่เกิดขึ้นคือเกิดช่องว่างการกระจายรายได้ระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) มุ่งการผลิตสินค้าทดแทนสินค้านำเข้า สำหรับสินค้าส่งออก ยังคงเป็นทรัพยากรที่ไม่แปรรูป ปัญหาส่วนใหญ่คนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2525-2529) เริ่มให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ปัญหาที่ตามมาจากการใช้แผนพัฒนาฯ ก่อนหน้านี้ก็มีผลทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) เริ่มใช้แนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาประเทศปัญหาที่เกิดขึ้นคือขาดการกระจายบริการขั้นพื้นฐาน มีแรงงานที่อพยพมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานขาดประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหาการพัฒนาเมือง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เน้นการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค พร้อมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ยังมองการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบแยกส่วน ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการพัฒนาประเทศแต่ยังมองการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบแยกส่วนเหมือนเดิม บทเรียนจากการมองภาพทรัพยากรธรรมชาติแยกส่วนกับภาพสิ่งแวดล้อมและไม่มองทรัพยากรธรรมชาติเป็นเชิงเดียว ซึ่งต้องมองในแนวคิดให้ทะลุแทนการมองไปแฉะระนาบ เมื่อมองแล้วต้องเริ่มทำความเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในระบบล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งสิ้นและเมื่อเกิดความเข้าใจแล้วก็จะพบปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นผลมาจากการใช้ทรัพยากรอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องหาสาเหตุ คือต้องหาจุดเริ่มต้น (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2546)

หลังจากที่รัฐบาลไทยได้ลงนามรับรองแผนปฏิบัติการ 21 ที่เมืองริโอ เดอ จาเนโร ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้จัดทำเอกสารการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้กรอบแผนปฏิบัติการ 21 มีการกำหนดนโยบายแห่งชาติเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมในแผนปฏิบัติการการจัดการสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งเน้นการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและนำเอาหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาเป็นผู้จ่ายมาเป็นเครื่องมือในการจัดการมลพิษสำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคน โดยมีจุดมุ่งหมายคือ คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้และค่านิยม ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อมุ่งสู่สังคมคุณภาพสังคมแห่งการเอื้ออาทรและสังคมแห่งภูมิปัญญา เนื้อหาสาระที่สำคัญในแผนปฏิบัติการ 21 ในบทที่ 28 คือ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเทศควรต้องดำเนินงานด้วยการเริ่มกระบวนการ

การปรึกษาหารือร่วมกับประชาชนเพื่อให้บรรลุผลตามแผนปฏิบัติการ 21 (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2544)

จากหลักการนี้เราเชื่อว่าแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมมุ่งให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อให้เห็นว่าท้องถิ่นสามารถจัดการสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเองและจังหวัดเชียงใหม่ก็เป็นชุมชนหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งมีขนาดและความเจริญค่อนข้างจะสูง ในขณะที่เดียวกันในจังหวัดเชียงใหม่ก็มีหลายอำเภอที่มีคุณสมบัติที่น่าจะต้องจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นชุมชนขึ้นมาให้สอดคล้องกับหลักการข้างต้น อำเภอสันกำแพงเป็นอำเภอหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา ทั้งนี้เพราะอำเภอสันกำแพงมีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง เช่น น้ำพุร้อน รีสอร์ท แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ และยังเป็นแหล่งหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงแหล่งสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ มีอุตสาหกรรมเกิดขึ้นหลายอย่าง ทั้งอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา อุตสาหกรรมกระดาษสาและ ผ้าบาติก เป็นต้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมากรวมไปถึงประชาชนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อการประกอบอาชีพและหารายได้ในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้นทุกปี (รายงานฝ่ายทะเบียนอำเภอสันกำแพง, 2545) มีการตัด ขยายถนน เพื่อเข้าสู่อำเภอหลายเส้น มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ที่พักอาศัยเพิ่มขึ้น จากการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็ว โดยขาดการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างรอบคอบ ในช่วง 20-30 ปี ที่ผ่านมามีอำเภอสันกำแพง ซึ่งเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์และงดงามทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและคุณภาพชีวิตของประชากรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีนักไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมตลอดจนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตามมามากมาย เช่น ปัญหามลพิษ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การขาดสาธารณูปโภครองรับ ปัญหาอาคารพาณิชย์ ร้านค้าและที่อยู่อาศัย การรुक้าทางสาธารณะ เส้นทางสัญจร เขตโบราณสถาน พื้นที่ ห้วย หนอง คลอง บึงและพื้นที่สาธารณะอื่นๆ ปัญหาอุตสาหกรรมที่สร้างมลพิษซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชน ปัญหาจราจรติดขัด ปัญหาน้ำท่วมขัง เขตพื้นที่ชุมชนและในเขตบ้านจัดสรรที่ไปสร้างในทางน้ำหลาก ปัญหามลพิษทางป๊าย สายไฟฟ้า ร้านค้าและอาคารที่มีสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของเมือง ทำให้ความสวยงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติและโบราณสถานลดลง ขาดชุมชนสัมพันธ์ ขาดความรู้สึกร่วมและความภาคภูมิใจของการเป็นชุมชนเดียวกัน เป็นต้น วิกฤตการณ์ทางสิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะเกิดจากการขาดการวางแผนที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่แท้จริงให้กับผู้ปฏิบัติ และเชื่อว่าไม่มีกระบวนการจัดทำแผนที่ ถูกต้องจะเห็นได้จากแผนงาน/โครงการพัฒนาเทศบาลสันกำแพง ประจำปี พ.ศ. 2545 ในด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น โครงการ

ส่วนใหญ่มุ่งเน้นเฉพาะด้านการ ฝึกอบรม การปรับปรุงสาธารณูปโภค อาทิโครงการอบรมให้ความรู้ เรื่องการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ โครงการปรับปรุงที่กำจัดมูลฝอยโครงการสร้าง และจัดทำเตาเผา มูลฝอยโครงการจัดสร้างสถานที่กำจัดมูลฝอย โครงการรณรงค์ให้ประชาชนชำระ ค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บมูลฝอย ฯลฯ ซึ่งจากแผนงาน โครงการของเทศบาลดังกล่าวเป็นที่สังเกตว่า ผู้รับผิดชอบโครงการมักเป็นส่วนราชการรับผิดชอบทั้งหมด โดยประชาชนไม่มีส่วนร่วม รวมถึงไม่มีการเปิด โอกาสให้ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมเข้ามาร่วมดำเนินการเตรียมแผนฯ โครงการดังกล่าวจึงไม่เป็นการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาใน ชุมชนบ้านออน ซึ่งชุมชนดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลสันกำแพง และก็เป็นชุมชน หนึ่งที่มีความเข้มแข็ง มีการรวมตัวกันหลายกลุ่มในชุมชนเองเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน อาทิ กลุ่มสตรี แม่บ้านรวมตัวจัดตั้งกลุ่มข้าวสาร สร้างงานสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเป็นจำนวนมาก ในชุมชนยังมีการ รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ที่สำคัญชุมชนบ้านออนเป็นชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขาดการวางแผนการการใช้ทรัพยากรจากแหล่งน้ำร่วมกัน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ควรจะศึกษาการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชนที่สอดคล้องกับปัญหาเพื่อสามารถจัดทำแผนพัฒนาของ ชุมชนที่ยั่งยืนร่วมกันด้วยตนเอง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน
- 1.2 เพื่อศึกษาขั้นตอนในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชนของประชาชนบ้านออน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 พื้นที่ศึกษา

ชุมชนบ้านออน หมู่ที่ 14 เขตเทศบาลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ทำการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนที่ อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านออน หมู่ที่ 14 เขตเทศบาลสันกำแพงมีจำนวน 173 ครัวเรือนจำนวน ทั้งสิ้น

173 คน (เทศบาลสันกำแพง, 2547) ผู้นำในชุมชนรวมถึงเจ้าหน้าที่/หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชนบ้านออน จำนวน 27 คน

เหตุที่ผู้ศึกษาเลือกทำการศึกษานี้หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนทุกครัวเรือนในชุมชน บ้านออน นั้นเพราะต้องการให้ทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายทางด้านความคิดและประสบการณ์

1.3.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

คือ ประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน จำนวน 173 ครัวเรือน ขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยข้อมูลจำนวนครัวเรือนจกบัญชีบ้านเลขที่ของเทศบาลสันกำแพง (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน จ.ป.ฐ. เทศบาลสันกำแพง, 2547)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 27 คน

แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประธานแม่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประธานผู้สูงอายุ ประธานกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ บุคคลที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ ทางด้านประสบการณ์ ทางด้านหน้าที่การงาน หรือผู้อาวุโส เป็นต้น จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ตัวแทนชาวบ้านที่เกี่ยวข้องและหรือผู้ประกอบการที่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 12 คน

โดยคิดจากจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพในชุมชนบ้านออนทั้งหมด 308 คน (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน จ.ป.ฐ. ของเทศบาลสันกำแพง, 2547) แบ่งเป็น 6 กลุ่มดังนี้

1. ตัวแทนจากอาชีพเกษตรกร 1 คน
2. ตัวแทนจากอาชีพธุรกิจส่วนตัว 2 คน
3. ตัวแทนจากอาชีพรับจ้างทั่วไป 6 คน
4. ตัวแทนจากอาชีพรับราชการ 1 คน

5. ตัวแทนจากอาชีพแม่บ้าน 1 คน

6. ตัวแทนจากอาชีพหัตถกรรม 1 คน

กลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ นายกเทศมนตรี เทศบาลสันกำแพง, ปลัดเทศบาลสันกำแพง, สมาชิกเทศบาลชุมชนบ้านออน, เกษตรตำบลสันกำแพง, พัฒนาการตำบลสันกำแพง, ปศุสัตว์ตำบลสันกำแพง, สาธารณสุขตำบลสันกำแพง จำนวน 7 คน

3. การสนทนากลุ่ม Focus Group

การสนทนากลุ่ม Focus Group ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อม ชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของกลุ่ม Key Informant ทั้ง 4 กลุ่ม และประชาชนในชุมชนที่สนใจเข้าร่วม เพื่อจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วม มีจำนวน 24 คน

1.3.4 ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ จะศึกษาในขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1. ศึกษาสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน สาเหตุ และการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านออน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชน
2. ศึกษาขั้นตอนการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านออน

1.4 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

สถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน

สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนชุมชน

การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการ แนวทางแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมนั้นให้ประสบความสำเร็จ

ขั้นตอนการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชน หมายถึง วิธีการหรือขั้นตอนในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชน ประกอบไปด้วย 14 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประชุมคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ครั้งที่ 1 หมายถึง การประชุมประชาชนในชุมชนบ้านออน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนสิ่งแวดล้อมชุมชน

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลสิ่งแวดล้อมเมือง

ขั้นที่ 3 การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน หมายถึง การสำรวจและเก็บข้อมูลของประชาชนในชุมชนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ขั้นที่ 4 การจัดทำรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมชุมชน

ขั้นที่ 5 การประชุมคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนครั้งที่ 2 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน การแต่งตั้งกลุ่มทำงานในแต่ละปัญหาหมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามสถานการณ์ปัญหาชุมชนที่ร่วมกันวิเคราะห์และตกลงให้เป็นประเด็นปัญหาสำคัญของชุมชน และจัดตั้งกลุ่มทำงานแต่ละปัญหาเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อไป

ขั้นที่ 6 กลุ่มทำงานวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน ตามลำดับความสำคัญ

ขั้นที่ 7 กลุ่มทำงานแต่ละปัญหา หาแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนตามลำดับความสำคัญ

ขั้นที่ 8 การประชุมคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ครั้งที่ 3 การพิจารณาคัดเลือกและให้ความเห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองตามลำดับความสำคัญ

ขั้นที่ 9 หน่วยงานแผนสิ่งแวดล้อมเมืองหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบของเทศบาลเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการติดตามและประเมินผล

ขั้นที่ 10 งานประชาสัมพันธ์ของเทศบาลและกลุ่มทำงานแต่ละปัญหาเตรียมการและจัดทำประชาพิจารณ์

ขั้นที่ 11 กลุ่มทำงานในแต่ละปัญหา จัดทำร่างแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมชุมชน

ขั้นที่ 12 การประชุมคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนครั้งที่ 4 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมชุมชน

ขั้นที่ 13 หน่วยงานแผนสิ่งแวดล้อมเมืองหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบของเทศบาลประสานแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมเมืองเข้าสู่แผนพัฒนาเทศบาลและแผนงบประมาณ

ขั้นที่ 14 งานประชาสัมพันธ์ของเทศบาลและกลุ่มทำงานแต่ละปัญหาจัดเตรียมและดำเนิน โครงการณรงค์สร้างจิตสำนึกเต็มรูปแบบ